

Somija

Vispārīgā informācija
Oficiālais nosaukums:
Valsts iekārta:
Valsts valoda:
Galvaspilsēta:

Somijas Republika
parlamentāra republika
somu, zviedru
Helsinki

Teritorija

Platība: 338 145 km²
Sauszemes robeža: 2681 km
Krasta līnija: 1250 km
Robežvalstis: Norvēģija 727 km, Zviedrija 614 km, Krievija 1340 km
Administratīvais iedalījums: 6 provinces
Lielākās pilsētas: Helsinki, Tampere, Turku, Espo, Vantā, Oulu

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (31.12.2010): 5 375 276^{*}
Pieaugums (2010): 0,4%^{**}
Reliģijas (2009): luterāņi 79,9%, pareizticīgie 1,1%, pārējie 1,3%, konfesijām nepiederoši 17,7%^{**}
Etniskais sastāvs (2006): somi 93,4%, zviedri 5,6%, krievi 0,5%, igauņi 0,3%, čigāni 0,1%, sāmi 0,1%^{**}

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2010): 180,3 miljardi EUR^{*}
IKP pieaugums (2010): +3,6%^{*}
IKP uz vienu iedzīvotāju (2010): 33 608 EUR^{*}
IKP PPP (2010): 186 miljardi USD^{**} (~140 miljardi EUR)
IKP PPP uz vienu iedz. (2010): 35 400 USD^{**} (~26 727 EUR)
Eksports (2010): 52,9 miljardi EUR^{*****}
Imports (2010): 51,9 miljardi EUR^{*****}
Eksporta partneri (2010): Zviedrija 11,4%, Vācija 10,0%, Krievija 8,9%, ASV 7%, Nīderlande 6,7%, Ķīna 5,2%, Lielbritānija 4,7%, Francija 3,4%, Beļģija 2,9%, Norvēģija 2,7%^{*****}
Importa partneri (2010): Krievija 17,8%, Vācija 13,3%, Zviedrija 10,1%, Ķīna 7,3%, Nīderlande 5,4%, Francija 3,9%, ASV 3,4%, Lielbritānija 3,1%, Itālija 2,8%^{*****}
Eksporta produkti: elektriskās un optiskās iekārtas, mašīnas un mehānismi, autodaļas, papīrs un celuloze, metāla izstrādājumi, kokmateriāli
Importa produkti: pārtika, nafta un tās produkti, ķīmiskie izstrādājumi, autodaļas, dzelzs un tērauda izstrādājumi, mašīnas un mehānismi, tekstilizstrādājumi, labība
Galvenās nozares: metālapstrāde, elektronika, mašīnbūve, kuģubūve, papīra ražošana, pārtikas rūpniecība, ķīmiskā rūpniecība, tekstila un apģērba ražošana
Dabas resursi: koksne, dzelzs rūda, varš, svins, cinks, hromīts, niķelis, zelts, sudrabs, kaļķakmens, lieli meža, purva un ūdens resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2010): 58,3 miljardi EUR^{****}
Izejošās uzkrātās ĀTI (2010): 94,5 miljardi EUR^{****}
Valūta: eiro, 1 LVL = 0,702804 EUR^{***}
Fiskālais gads: kalendārais gads
Inflācija (2010): 1,2%^{*}
Bezdarba līmenis (2010): 8,4%^{*}
Uzņēmumu ienākumu nodoklis: 26%

Papildus informācija

Tālsarunu kods: +358
Interneta kods: .fi

^{*} Statistics Finland - www.stat.fi

^{**} Central Intelligence Agency - www.cia.gov

^{***} Latvijas Bankas noteikto ārvalstu valūtu kursu vidējā vērtība (latos) 2010.gadā, www.bank.lv

^{****} Bank of Finland - www.bof.fi/en

^{*****} Finnish Customs - www.tulli.fi/en/index.jsp

Somija ir valsts Ziemeļeiropā, pie Baltijas jūras. Tā robežojas ar Zviedriju, Norvēģiju un Krieviju. Trešdaļa valsts teritorijas atrodas aiz ziemeļu polārā loka. Somija ir trešā visretāk apdzīvotā valsts Eiropā (aiz Islandes un Norvēģijas; 17,1 cilv./km²).

Somijas dienvidus apskalo Somu līcis, rietumus – Botnijas līcis. Starp Zviedriju un Somiju atrodas Somijai piederošās Ālandu salas, kurām ir sava autonomija. Salām ir savs parlaments, karogs un plašas tiesības, arī – nodokļu iekasēšana. Vēsturiski tā ir viena no senākajām demilitarizētajām zonām pasaulē. Saskaņā ar Parīzes miera līgumu, ko 1856. gadā parakstīja toreizējā Somijas pārvaldītāja Krievija, salās nedrīkst būt armija. Tur dzimušie jaunieši var nedienēt Somijas karaspēkā.

Tagadējās Somijas teritorijā somu tautas ienākušas ap 4000 gadu p.m.ē. No 12. gadsimta līdz 1809. gadam Somija bija Zviedrijas sastāvdaļa. Pēc tam Somijas teritoriju iekaroja Krievija un tika izveidota Somijas lielhercogiste, kas ieguva Krievijas impērijas autonomās provinces statusu. Somija neatkarību ieguva pēc 1917. gada revolūcijas Krievijā. No 1939. līdz 1940. gadam starp Somiju un Krieviju norisinājās Ziemas karš, pēc kura Somijai nācās attiekties no 1/10 daļas savas teritorijas. 2. Pasaules karā 1941. gadā Somija nostājās Vācijas pusē, taču attiecās no jebkādas ideoloģiskās sadarbības. Gadu pirms kara beigām Somija izstājās no kara. 1944. gadā Somija noslēdza pamieru ar Krieviju, un 1955. gadā beidza eksistēt Krievijas militārā bāze Somijas teritorijā, Porkalas pussalā.

Somijas galvaspilsēta ir Helsinki, kura no Latvijas galvaspilsētas Rīgas atrodas 360 km attālumā. Pilsētā ir daudz interesantu un modernu ēku, kuru arhitektūra harmoniski saplūst ar senākajām celtnēm, radot īpatnēju nacionālo stilu.

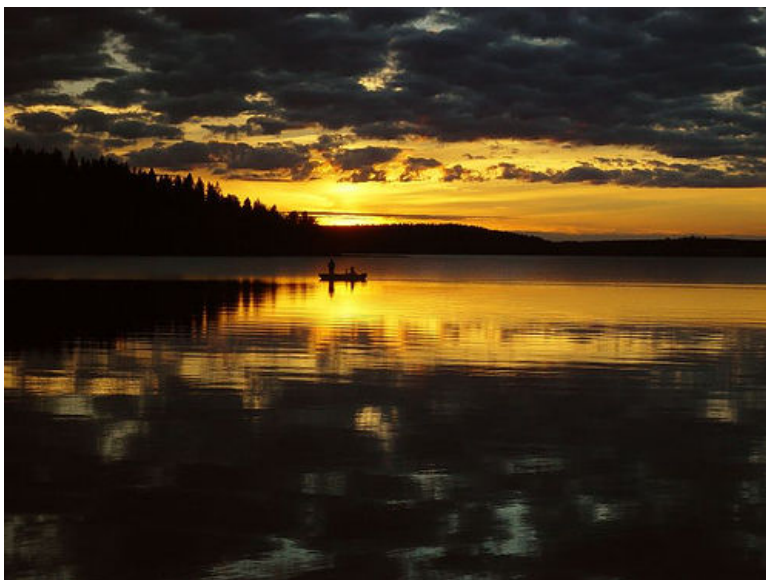
Somiski Suo nozīmē purvs, bet maa - zeme, tātad – purvu zeme. Somijas platība ir 337 tūkstoši km². No kopējās teritorijas aramzeme aizņem - 8%, meži – 57%, purvi – 26% un ezeri – 9%. Somijā meži ir galvenā dabas bagātība. Somija un Zviedrija ir Eiropas lielākās priežu un egļu kokmateriālu ražotājvalstis. Mazvērtīgāko koksni celulozes rūpnīcās pārstrādā etilspirtā, celulozē un citos produktos. No etilspirta ražo dažādas ķīmiskas vielas, bet no celulozes un koksnes masas – papīru, kokšķiedras plātnes un citus izstrādājumus. Zāģskaidas un citas koksnes atliekas izmanto siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanā. Purvi Somiju nodrošina ar kūdras kurināmo.

Somijas piekrastei raksturīgas daudzas mazas salas un šēras. Augstākā virsotne Somijā - Haltiatunturi (1328 m. virs jūras līmeņa) atrodas pašos ziemeļos, netālu no Norvēģijas. Somijā ir blīvs upju tīkls. Upes ir īsas un krāčainas. Tās izmanto elektroenerģijas ražošanai. Lielākā daļa upju ietek Botnijas līcī. Kemijoki ir Somijas garākā upe. Somijā ir gandrīz 190 tūkstoši ezeru. Visvairāk ezeru ir dienvidaustrumu daļā, tā saucamajā ezeru plato. Lielākie ezeri ir Saima, Peijenne, Inari. Somijas ezeri ir kuģojami, tie veido ezeru sistēmas. Atsevišķus ezerus un ezeru sistēmas savā starpā saista upes.

Somijā ir 31 nacionālais parks. Lemmenjoki atrodas vistālāk uz ziemeļiem. Parks ir slavens ar aizām, kas ietver Oulankajoki upi ar tās daudzajām putojošajām krāčēm. Linansari ir viena no galvenajām roņu audzēšanas vietām.

Norvēģijas, Zviedrijas un Somijas galējos ziemeļos sauc par Lapzemi. Ļaudis, kas dzīvo šajā reģionā izkļiedētajos ciemos, sauc par sāmiem (*samer*) jeb lapiem. Tiem ir sava valoda un paražas. Kopš 1973. gada sāmiem ir savs parlaments. Taču tā funkcijas nedaudz atšķiras no tradicionālajām parlamenta tiesībām. Viena no sāpīgākajām sāmu problēmām ir dzimtās valodas un kultūras zaudēšana. Daudzi jaunieši dodas uz pilsētām un pamazām sarauj saiknes ar dzimto vietu. Tāpēc Somijas valdība katru gadu tērē lielus finanšu resursus, lai veicinātu sāmu saglabāšanos. Par to, kā tos iztērēt, arī lemj sāmu parlaments. Pārsvārā tie ir kultūras pasākumi, tāpēc parlamentu var saukt par kultūras parlamentu.

Valsts tālo ziemeļu skaistums ir iedvesmojis daudzus māksliniekus, ieskaitot komponistu Janu Sibēliusu un dizaina mākslinieku Alvaru Ālto.

Tradicionālo ēdienu vidū jāmin zivis (īpaši lasis vai sīgas ikri) un ziemeļbriežu gaļa. Īpaši ēdieni ir *karjalanpiirakka* (rīsu vai kartupeļu sacepums) ar cūkgaļu un *kalakukko* (maizes klaipi, kuros vidū iecepti zivju vai cūkas tauki vai zivs vai bekons). Mamma – somu Lieldienu ēdiens, iesala biežputra, ko gatavo no graudiem (mieži, kvieši, auzas, rudzi), ūdens un maizes. Sahti – tradicionālais somu alus, ko gatavo no miežiem, rudziem, auzām, kviešiem un kadiķogām. Mustamakkara – melnā desa, asinsdesas paveids, ko ēd kopā ar brūkleņu ievārījumu.

Somiju simbolizē Somu jaunava, ko parasti attēlo kā jaunu meiteni blondiem matiem un zilām acīm, tērpušos zilā un baltā tautastērpā. Kalevala ir somu varoņeposs, ko sarakstījis Eliass Lonrots 19.gs vidū, savukārt Kantele ir

nacionālais mūzikas instruments, kas atgādina kokli. Joulupukki ir Santa klausa nosaukums somu valodā.

Valstī rit strīdi par to, kam īsti pieder saunas nosaukuma radītāja gods – somiem vai ziemeļu kaimiņiem sāmiem. Skaidrs ir viens: pirmās saunas tika celtas jau pirms 6000 gadiem. Tās bija mazas koka celtnes, kuru vidū atradās apaļi akmens krāvumi, bet zem tiem – bedre ugunskuram. Līdz 18. gadsimtam saunām nebija skursteņa. Telpā iekšā gāja tad, kad dūmus no turienes izlaida. Uz saunu vietējie iedzīvotāji dodas kā uz baznīcu. Īstā somu saunā temperatūrai jābūt tuvai 100 grādiem, un pēc tās apmeklēšanas cilvēkam jābūt spējīgam vismaz noberzēties ar sniegu. Pasaules izplatību sauna guva, pateicoties somu sportistu izcilajiem panākumiem

1924.gada olimpiskajās spēlēs Parīzē.

Kolekcionēšana ir viena no mīļākajām valsts iedzīvotāju nodarbēm. Somijā ir aptuveni 50 tūkstoši filatēlistu. Apmēram tikpat daudz ir monētu un dažādu senlietu kolekcionāru. Gandrīz katram somam ir kāda neliela mājiņa pie ezera, kur viņš var pavadīt brīvās dienas. Sīkmājiņā atrodas neliela gulta, vieta laivai un makšķerēšanas piederumiem. Tajās parasti nav nekādu sakaru līdzekļu un tikai paši urbanizētākie somi ņem līdzī radio vai televizoru.

Somu autobraucējus zina visa pasaule. F-1 uzvaras gājiens Somijā sākās ar Kekes Rosberga uzvaru 1982. gadā. To turpināja Mika Hakkinens, un kopš 2004. gada pilotu rindās ir Kimi Raikonens. Pasaules rallija čempiona fani pazīst Markusu Gronholmu.

Nokia ciemats devis nosaukumu populārajai mobilo telefonu ražotājfirmai.